

شیوه نامه پیام گزاران سلامت

مقدمه و ضرورت شکل گیری

ایجاد حساسیت در سازمان‌ها نسبت به حفظ سلامت کارکنان خود، سلامت محیط زیست پیرامون و سلامت مصرف کنندگان خدمات و محصولات پاسخگویی اجتماعی آنها را افزایش می‌دهد. ایجاد شبکه پیام گزاران سازمانی سلامت روشی ابتکاری برای جلب حمایت و عملیاتی کردن عوامل اجتماعی موثر بر سلامت است.

«دبیرخانه‌های سلامت^۱» در سطح ملی و «پیام گزاران سلامت» در سطح استانی، دو رکن ساختاری کلیدی و متناظر هم در تشکیل «شبکه ملی دبیرخانه‌های سلامت و پیام گزاران سلامت» می‌باشند. شکل‌گیری این شبکه ضمن تحکیم بستر همکاری‌های افقی در سطح استان برای اجرای برنامه جامع سلامت، موجبات هماهنگی عمودی برای تسهیل و تسریع در استقرار مصوبات شورای عالی سلامت و امنیت غذایی در سطوح استانی با پشتیبانی و همراهی حوزه ستادی را فراهم آورده و از سوی دیگر بستر مناسبی برای انتقال نیازها و چالش‌های استانی در مسیر اجرای برنامه‌های توسعه سلامت استان به مدیران ارشد ستادی ایجاد می‌کند. همچنین به شناسایی موضوعات چالش برانگیز بین‌بخشی برای طرح و بررسی در کارگروه‌های تخصصی زیر مجموعه شورای برنامه ریزی و توسعه استان و در سطح ملی کمک شایان توجهی خواهد نمود.

ماده ۱: تعریف پیام گزار سلامت

پیام گزار سلامت فردی است که به عنوان رابط سلامت دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی در هر یک از ادارات کل دستگاه‌ها و سازمان‌های اجرایی استان در چارچوب مجموعه مشخصی از وظایف و مسئولیت‌ها به ایفای نقش می‌پردازد.

ماده ۲: اهداف انتخاب و به کارگیری پیام گزاران سلامت

- کمک به استقرار رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها
- رفع محدودیت‌های کارکردی کارگروه‌های تخصصی مشورتی ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به ویژه کارگروه فرهنگی، اجتماعی، سلامت، زنان و خانواده استان در تضمین همکاری بین‌بخشی و رقم زدن تغییرات،

^۱ دبیرخانه‌های سلامت ساختارهای مجازی ذیل بالاترین مقام یا یکی از معاونت‌های منتخب دستگاه‌های اجرایی در سطح ملی هستند که در راستای اجرای بند ۸ مصوبات پانزدهمین جلسه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی (مصوب ۱۳۹۶/۰۹/۲۹)، برای هماهنگ کردن اقدامات مشترک برای سلامت در تمامی دستگاه‌های اجرایی شکل گرفته و موظف هستند در چارچوب وظایف و حیطه‌های عملیاتی توافق شده (در قالب مصوبات شورای عالی و تفاهم‌نامه‌های همکاری) به ایفای نقش بپردازند. «شورای هماهنگی دبیرخانه‌های سلامت»، متشکل از مسئولین دبیرخانه‌های سلامت دستگاه‌های اجرایی است که به صورت دوره‌ای و با دستور کار مشخص با هدف ایجاد هماهنگی در مورد برنامه‌ها یا بحث و تبادل نظر در موضوعات مختلف با دعوت دبیرخانه شورای عالی گردهم می‌آیند.

از طریق مرتبط کردن آن‌ها با واحدهای عملیاتی محیطی بواسطه حضور پیام‌گزار سلامت در نقش رابط در ادارات کل دستگاه‌های اجرایی

- ایجاد بستری برای تسهیل تعاملات و همراستایی افقی بین عملکرد ادارات کل دستگاه‌های اجرایی حول موضوعات، چالش‌های بین‌بخشی دارای پیامدهای قابل‌توجه بر سلامت جمعیت و یا اجرای برش استانی مصوبات شورای عالی سلامت

- ایجاد بستری برای تسهیل تعاملات و همراستایی عمودی بین عملکرد ادارات کل دستگاه‌های اجرایی با دستگاه‌های متناظر سطح ملی حول موضوعات، سیاست‌ها و برنامه‌های مشترک ابلاغ شده از سطح ملی از طریق برقراری ارتباط پیام‌گزاران با دبیرخانه‌های سلامت ملی

- کمک به ایجاد تعهد پایدار سیاسی نسبت به موضوعات دستورکار مشترک در ادارات کل دستگاه‌های اجرایی مجری

- کمک به ایجاد و توسعه شبکه همکاری بین‌بخشی از سطح ملی تا استانی

- تسهیل پیگیری مطالبات سلامت‌محور مجموعه استانداری

- ایجاد بستری برای تدوین مشارکتی برنامه‌های توسعه استان (از جمله برنامه جامع سلامت استان)

ماده ۳: شرح وظایف پیام‌گزاران سلامت

- برقراری تعامل نزدیک با حوزه ریاست سازمان متبوع برای پیگیری موضوعات و مسائل مشترک دستورکار با سایر سازمان‌ها

- برقراری تعامل نزدیک با دبیرخانه سلامت دستگاه اجرایی در سطح ملی برای ایجاد همراستایی در سیاست‌ها و اولویت‌های برنامه‌ای و رفع هم‌پوشانی‌ها با برنامه‌های توسعه استان تا حد امکان

- برقراری تعامل با دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی و دبیرخانه سایر کارگروه‌های تخصصی-مشورتی ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان جهت پیگیری اجرای مصوبات سلامت‌محور، ایجاد هماهنگی و رفع هم-پوشانی میان مصوبات آن‌ها

- برقراری تعامل نزدیک با سایر هم‌تایان استانی خود در سایر ادارات کل برای کسب شناخت نسبی از ماموریت‌ها، وظایف، اولویت‌ها و ترجیحات سازمانی دیگر دستگاه‌های اجرایی

- تعامل نزدیک و مستمر با نمایندگان سازمان در کارگروه‌های تخصصی مشورتی ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان به ویژه کارگروه فرهنگی، اجتماعی، سلامت، زنان و خانواده برای کارشناسی موارد ارجاعی و تهیه پاسخ با همکاری واحدهای تخصصی مربوطه

- ایجاد همراستایی میان عملکرد نمایندگان سازمان در کارگروه‌های تخصصی- مشورتی ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و رفع تعارضات و هم‌پوشانی‌های سیاستی و برنامه‌ای
- تعامل فعال با مجموعه دانشگاه علوم پزشکی مرکز استان و استانداری در پیگیری سیاست‌ها و اجرای مداخلات و برنامه‌های سلامت‌محور در سازمان متبوع
- تجهیز خود به دانش و مهارت‌های تخصصی موردنیاز برای ترویج و نهادینه‌کردن رویکرد سلامت در همه سیاست‌ها
- ایجاد اشراف اطلاعاتی و دانشی کامل نسبت به ساختار سازمانی، وظایف، سیاست‌ها و اولویت‌های برنامه‌ای واحدهای مختلف سازمان متبوع
- ایجاد شناخت متقابل از طریق برقراری تعامل با کلیه واحدهای مختلف در سطح اداره کل متبوع
- رصد مستمر و فعالانه رفتار سازمان در فرآیندهای تصمیم‌سازی/ تصمیم‌گیری و محصولات و خدمات آن به لحاظ پیامدهای منفی بر سلامت جمعیت
- رصد مستمر تعاملات سازمان متبوع با سایر سازمان‌ها (در قالب انواع تفاهم‌نامه‌های سالانه و سایر تعهدات مشابه) به لحاظ مطابقت با معیارهای سلامت‌محوری و مدیریت اجرای تعهدات سازمان در قالب پروژه‌های سالانه
- عضویت و مشارکت فعال در انواع کارگروه‌ها، کمیته‌ها و شوراهای تصمیم‌ساز یا تصمیم‌گیر در داخل سازمان برای ارائه شواهد و مشاوره به نفع سلامت جامعه و همسو با منافع سازمان
- مشارکت فعال در جلسات شورای پیام‌گزاران سلامت برای بیان دغدغه‌ها، مطالبات و انتظارات سازمان متبوع و ارائه گزارش‌های درخواستی به نمایندگی از سازمان متبوع
- پایش اجرای تعهدات سازمان در راستای اجرای مصوبات سلامت‌محور کارگروه‌های تخصصی- مشورتی ذیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان و برش استانی مصوبات شورای عالی و تنظیم گزارش‌های ادواری جهت ارائه در مراجع پیگیر و رسانه‌ها
- همکاری با مراجع مرتبط در تهیه گزارش وضعیت شاخص‌های سلامت استان با تمرکز بر نقش و سهم سازمان متبوع در توزیع تعیین‌کننده اجتماعی موثر بر سلامت
- مستندسازی نظام‌مند و هدف‌دار سوابق مربوط به اقدامات مشترک (شامل اجرای برش استانی مصوبات شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، تفاهم‌نامه‌های همکاری، برنامه‌ها و پروژه‌های مشترک بین‌بخشی و موارد مشابه)
- پیگیری اجرای دستورالعمل پیوست سلامت از سوی واحدهای تخصصی در سازمان متبوع

- مشارکت در رویدادهای مختلف علمی-آموزشی با هدف بروزرسانی سطح دانش و مهارت‌های موردنیاز برای نقش‌آفرینی در جایگاه پیام‌گزار سلامت
- مشارکت در اجرای پروژه‌های مرتبط با ارزیابی اثرات رفتار و سیاست‌های سازمان متبوع بر سلامت جمعیت
- پیگیری برای پیش‌بینی و تخصیص اعتبارات بخشی از بودجه سنواتی دستگاه متبوع به اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های مشترک بین‌بخشی

ماده ۴: معیارهای انتخاب پیام‌گزاران

با توجه به شرح وظایف پیام‌گزار، معیارهای زیر باید در انتخاب او مدنظر قرار گیرند:

الف: معیارهای عمومی

- دارا بودن حداقل مدرک فوق‌لیسانس
- دارا بودن تجربه همکاری و هماهنگی در پیشبرد اقدامات بین‌بخشی بواسطه کار در سازمانها و حیطه‌های مختلف سیاستگذاری به مدت حداقل ۳ سال
- دارای رابطه استخدامی ترجیحاً پیمانی / رسمی با حداقل ۴ سال سنوات خدمت باقی مانده

ب: معیارهای اختصاصی

- علاقه‌مندی شخصی به ایفای نقش در جایگاه پیام‌گزار سلامت
- علاقه به یادگیری مداوم از تجربه‌های زیسته و تعاملات فرابخشی
- داشتن ویژگی‌های شخصیتی: برونگرا، قایل اعتماد، قابل احترام، دارای دیپلماسی و پشتکار در پیگیری امور
- آشنایی اولیه با نظام سلامت، سلامت جمعیت و تعیین‌کننده‌های آن،
- آشنایی اولیه با مفاهیم و اصول اولیه سیاست‌گذاری و فضای سیاست‌گذاری کشور در حوزه اجتماعی و به خصوص سلامت
- آشنایی اولیه با فرهنگ، مأموریت‌ها و ترجیحات سازمانی سایر ادارات کل دستگاه‌های اجرایی استان
- برخورداری از مهارت تعامل، اعتمادسازی و مذاکره ماهرانه و اصولی با ذینفعان داخل و خارج از سازمان
- برخورداری از مهارت‌های شبکه‌سازی، دیپلماسی، مدیریت راهبردی و رهبری روابط درون و برون‌سازمان
- برخورداری از مهارت‌های شناختی در درک پیچیدگی‌ها، روابط میان منافع، تخصص‌ها، سازمان‌ها و سایر عوامل تاثیرگذار بر تغییر و ارائه راهکارهای خلاقانه

- دارای قدرت و جایگاه سیاسی لازم برای مدیریت روابط میان منابع مختلف قدرت در داخل و خارج از سازمان
- برخورداری از روحیه کارآفرینانه در عرصه سیاست گذاری در پیوند زدن مشکلات و راهکارها در فضاهای سیاسی پذیرنده آن

- برخورداری از توانایی درک و ارزش گذاری اختلاف نظرها و مهارت در تولید راهکارهای جمعی

تبصره: دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی موظف است ضمن رصد مستمر فعالیت پیامگزاران سلامت در دستگاهها، به محض به کارگیری و معرفی پیامگزاران جدید نسبت به برگزاری یک دوره آموزشی و توجیهی ۱ تا ۳ روزه جهت آشنایی پیامگزاران جدید اقدام نموده و برای کسانی که دوره را با موفقیت می گذرانند گواهی ویژه شرکت در دوره صادر نمایند.

ماده ۵: روش انتخاب پیام گزاران سلامت

معرفی و به کارگیری فردی در نقش پیام گزار سلامت از ادارات کل / سازمان های استانی عضو کارگروه تخصصی فرهنگی ، اجتماعی ، سلامت ، زنان و خانواده استان برای همکاری با دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی الزامی است. پیام گزار سلامت به پیشنهاد بالاترین مقام ارشد سازمان ذیربط به دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی معرفی می شود. حکم آنان به طور مشترک توسط بالاترین مقام ارشد سازمان مربوطه و رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی مرکز استان حداقل به مدت ۴ سال صادر می شود.

دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی می تواند حسب ضرورت و به تشخیص رئیس دبیرخانه نسبت به درخواست معرفی پیام گزار از سایر ادارات کل / سازمان های استانی اقدام نموده و از آن ها برای حضور و مشارکت در جلسات دعوت به عمل آورد.

تبصره : در شهرستان های تابعه استان دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی (در صورت وجود) یا مدیریت شبکه بهداشتی - درمانی متناظر با استان پیام گزاران سلامت در ادارات دستگاه های اجرایی را انتخاب و ابلاغ آنها را صادر می کند.

ماده ۶: انگیزش

- لازم است تمامی پیام گزاران در شبکه ملی همکاری های بین بخشی عضویت داشته و از مزایای آن برخوردار شوند. این شبکه متشکل از پیام گزاران سلامت ادارات کل استان و دبیرخانه های سلامت متناظر آن ها در سطح دستگاه های اجرایی ملی خواهد بود. مسئولیت مدیریت و هماهنگی تعاملات و جریان اطلاعات درون شبکه در سطح ملی بر عهده دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور می باشد.

- لازم است برای ارتقا و بروزرسانی سطح دانشی و مهارتی پیام گزاران سلامت در طول سال کارگاه های آموزشی - مهارتی و مواد آموزشی مناسبی در نظر گرفته شود. نیازسنجی و تدارک آموزش مداوم پیام گزاران در سطح استانی بر عهده دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی خواهد بود.

▪ لازم است به طور سالانه سه نفر از پیام گزار سلامت برتر انتخاب شده و به روش شایسته در سطح استانی و ملی از آن‌ها قدردانی به عمل آید. انتخاب نفرات برگزیده بر در سطح استان بر عهده دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی و در سطح ملی بر عهده دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور خواهد بود.

تبصره: دبیرخانه‌های سلامت دستگاه‌های اجرایی می‌توانند حسب نیاز و با هماهنگی دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی نسبت به برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی ادواری برای پیام‌گزاران ادارات کل تابعه خود در استان‌ها اقدام نمایند.

ماده ۷: شورای پیام‌گزاران سلامت

پیام‌گزاران سلامت در فواصل زمانی مشخص و در راستای تحقق هر یک از کارکردهای زیر، حسب تشخیص دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی یا اعلام نیاز هر یک از ادارات کل استانی برای بحث و تبادل نظر در سطح استان، ذیل شورایی با نام «شورای پیام‌گزاران سلامت» گرد هم می‌آیند:

- مشارکت در تولید شواهد مرتبط با سلامت جمعیت (اعم از گردآوری اطلاعات، سفارش یا اجرای پژوهش، مشارکت در مباحثات عمومی و یا ارائه مشاوره)
- هماهنگی (تقسیم کار و مسئولیت‌های اجرایی، اعتمادسازی و نظارت متقابل)
- حمایت عمومی از طرح یک موضوع مرتبط با سلامت جامعه
- پایش اجرای تصمیمات مشترک و توافق شده بین بخش‌های مختلف
- تهیه و تدوین راهنمای اقدامات مشترک (برنامه راهبری، برنامه عملیاتی و مشابه آن)
- مدیریت و راهبری اجرا بواسطه تولید شواهد و ایجاد هماهنگی

ماده ۸: جلسات شورای پیام‌گزاران سلامت

جلسات شورای پیام‌گزاران حداقل یک بار در ماه و با حضور رئیس دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی تشکیل می‌گردد. دبیرخانه موظف است یک هفته پیش از تشکیل جلسه دعوت نامه، دستورکار و مستندات پشتیبان دستورکار را برای اعضا ارسال نموده و حداکثر تا یک هفته بعد از جلسه صورتجلسه و مصوبات جلسه را برای تمامی ادارات کل استانی با نامه رسمی ارسال نماید. پیگیری اجرای مصوبات جلسات بر عهده دبیرخانه است.

رئیس شورا از بین اعضای شورا و توسط اعضاء به مدت چهار سال انتخاب می‌شود. لازم است در جلسه انتخابات حداقل دو سوم اعضا حضور داشته باشند. فردی که بالاترین میزان رای از مجموع رای اخذ شده را کسب نماید به عنوان رئیس شورا انتخاب می‌شود. نظارت بر رای گیری بر عهده دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی است.

حکم رئیس شورای پیام گزاران استان بوسیله رئیس دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی امضا می‌گردد.

الف: محل تشکیل جلسات

جلسات شورا می‌تواند در محل دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی، ساختمان استانداری یا به صورت چرخشی در هر یک از ادارت کل استانی عضو شورا تشکیل شود.

ب: حیطه موضوعی دستورکارهای شورا

- تدوین مشارکتی برنامه اقدام و تنظیم ترتیبات سیاسی-اجرایی مصوبات ابلاغی از سوی کارگروه فرهنگی، اجتماعی، سلامت، زنان و خانواده استان
- تدوین مشارکتی برنامه اقدام و تنظیم ترتیبات سیاسی-اجرایی برش استانی مصوبات ابلاغی از سوی دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور
- تدوین مشارکتی برنامه اقدام و تنظیم ترتیبات سیاسی-اجرایی برنامه های توسعه استان در چارچوب تفاهم نامه های سالانه منعقد
- پایش پیشرفت اجرای مصوبات کارگروه فرهنگی، اجتماعی، سلامت، زنان و خانواده استان طبق تقسیم کار بین بخشی صورت گرفته
- پایش پیشرفت اجرای برش استانی مصوبات شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ابلاغ شده از سوی دبیرخانه شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور مطابق با تقسیم کار بین بخشی
- پایش پیشرفت اجرای برنامه های توسعه استان مطابق با تقسیم کار بین بخشی یا تفاهم نامه های سالانه منعقد (مانند برنامه جامع سلامت استان)

تبصره ۱: لازم است شورای پیام گزار با همکاری دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی، بر اساس مصوبات ملی و استانی ابلاغ شده و نیز در راستای برنامه جامع سلامت استان، در ابتدای سال برنامه کاری خود و وظایف هر یک از دستگاه ها را مشخص کرده و در طول سال برنامه تنظیم شده را پایش نماید.

تبصره ۲: دبیرخانه کارگروه می‌تواند در صورت لزوم از نمایندگان دانشگاه علوم پزشکی مرکز استان، سازمان‌ها، مراکز تحقیقاتی، دانش‌بنیان، سازمان‌های مردم‌نهاد و ادارات کل استانی ذینفع، برای مشارکت در جلسات به صورت موردی دعوت به عمل آورد.

تبصره ۳: مسئولیت تنظیم دستور کار شورای پیام گزاران، دعوت نامه، تنظیم صورتجلسه و ارسال مصوبات و پیگیری اجرای مصوبات شورای پیام گزار، پایش برنامه سالانه شورا و تنظیم گزارش های موردی و سالانه بر عهده رئیس شورا

بوده که با همکاری اعضا انجام می شود. مکاتبات شورا با امضای مشترک رئیس دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی و رئیس شورای پیام گزاران انجام خواهد شد.

تبصره ۴: شورای پیام گزاران در شهرستان های تابعه استان زیر نظر دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی استان و با مسئولیت دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی (در صورت وجود) و یا شبکه بهداشت و درمان شهرستان تشکیل می شود. احکام اعضا و رئیس شورای پیام گزاران در شهرستان توسط رئیس دانشگاه / دانشکده علوم پزشکی شهرستان و یا رئیس شبکه بهداشت و درمان شهرستان صادر خواهد شد. شرح وظایف و تکالیف پیام گزاران و شورای مربوطه مانند استان خواهد بود. لازم است رئیس دبیرخانه سلامت و امنیت غذایی بر تشکیل شورای پیام گزاران در شهرستان ها نظارت داشته و صورتجلسات را مطالبه نماید.